

Peter Mlsna, Jan Kněžínek: Mezinárodní smlouvy v českém právu

Praha: Linde, 2009, 605 strán, ISBN 978-80-7201-783-6

Ivan Cisár*

Ponuku titulov s tematikou medzinárodného práva na českom (ale vlastne aj slovenskom) knižnom trhu obohatil aj titul venujúci sa problematike medzinárodných zmlúv s podtitulom „Teoretická východiska, sjednávání, schvalování, ratifikace, vyhlášení a aplikace“. Svojím zameraním by mohla táto kniha zaplniť medzeru v ponuke kníh venujúcich sa medzinárodnému právu. Veď medzinárodné zmluvy sú integrálnou súčasťou českého právneho poriadku a v posledných dvoch desaťročiach ich význam rapídne stúpal, čo dokladá aj autormi citovaná štatistika o počte medzinárodných zmlúv v českom právnom poriadku.¹

Autori si v Úvode svojej práce vytýčili za cieľ rozbor pomeru vnútroštátneho a medzinárodného práva pomocou historického, ústavnoprávneho a európskeho metodologického kritéria.² Svoj cieľ sa pokúsili naplniť v desiatich kapitolách, ktoré môžeme aj pomocou nimi vybraných kritérií rozdeliť na kapitoly venujúce sa histórii – medzinárodné zmluvy a české či československé právo v historickej perspektíve (kapitoly 1, 3, 4 a 5, čiastočne i kap. 6 a 8, ktoré sa však už dotýkajú i aktuálnej právnej úpravy), kapitoly venujúce sa postaveniu

medzinárodných zmlúv z hľadiska českého (nie len) ústavného práva (kapitoly 8, 9 a 10, čiastočne i kap. 6), kapitolu s európskou perspektívou (kapitola 7). Z tohto delenia sa vymyká kapitola 2, ktorá zahŕňa teóriu medzinárodného zmluvného práva.

Ako z predchádzajúceho naznačenia vyplýva, veľká časť (možno i viac ako polovica) práce sa skôr zameriava na vývoj postavenia medzinárodných zmlúv (a celého medzinárodného práva) v českom či československom právnom poriadku. Historickým odkazom sa však autori nevyhli ani v ďalších kapitolách³, čo síce dokresľuje preberanú problematiku, avšak naruša to plynulosť výkladu. Jednotlivé historické vsuvky by pôsobili systematickejšie, keby ich autori zaradili do kapitol venujúcich sa jednotlivým historickým obdobiam a v kapitolách venujúcich sa súčasnému stavu by len na tento výklad odkázali. Na druhej strane, vďaka historickému uvedeniu do problematiky je možné si uvedomiť, ako sa postupne vyvíjalo postavenie medzinárodných zmlúv a ako sa vďaka tomu menila (či nemenila) činnosť jednotlivých ústavných orgánov.

Druhá veľká časť práce je venovaná problematike postavenia medzinárodných zmlúv v súčasnom českom právnom poriadku. Najskôr autori v kapitole 6 sa venovali medzinárodným zmluvám z pohľadu Ústavy, najmä článkov 10, 10a. V ďalších kapitolách sa na med-

* Mgr. Ivan Cisár, interní doktorand Katedry mezinárodního a evropského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

¹ MLSNA, P., KNĚŽÍNEK, J. Mezinárodní smlouvy v českém právu. 1. vyd. Praha: Linde, 2009. 605 s. ISBN 978-80-7201-783-6. s. 275-276.

² Ibid. s. 17.

³ Ibid. napr. podkapitoly 6.2.3.2 – 6.2.3.6, 8.2 (čo je vlastne aj ťažisko kapitoly o prezidentovi republiky).

zinárodné zmluvy pozreli z pohľadu jednotlivých ústavných orgánov – prezidenta (kap. 8), vlády (kap. 9) a ústavného súdu (kap. 10). Parlament je zahrnutý do výkladu v kapitole 6 v rámci problematiky vyjadrovania súhlasu Parlamentu s ratifikáciou medzinárodnej zmluvy. Prezidentovi venovaná kapitola sa skôr orientuje na historický exkurz ako na súčasnú úpravu. Súčasnému postaveniu autori v tejto kapitole venujú cca 3 strany. Väčšina komentárov k súčasnému postaveniu prezidenta a jeho vzťahu k medzinárodným zmluvám je roztrúsená v iných častiach knihy.⁴ V kapitole venovanej vláde sa autori neobmedzili len na ústavné postavenie vlády, ale aj na samotnú činnosť vlády pri zjednávaní medzinárodných zmlúv, kde sa venovali aj interným normatívnym aktom vlády venovaných tejto problematike. Predpokladám, že v tejto časti autori zhodnotili svoje skúsenosti s pôsobením na jednotlivých ministerstvách a v súčasnosti na Úrade vlády. Túto časť považujem za veľmi prínosnú k porozumeniu, ako sa pripravuje medzinárodná zmluva a čo všetko vlastne predchádza tomu, kým je pripravený jej konečný text. Kapitola o ústavnom súde je rozdelená na dve časti. V prvej časti sa autori venujú preventívnej kontrole súladu medzinárodnej zmluvy s ústavným poriadkom, čo je časť bytostne súvisiaca s problematikou medzinárodných zmlúv a českého právneho poriadku. V druhej časti sa venujú ďalšiemu typu konania pred Ústavným súdom, a to konaniu o opatreniach nevyhnutných k prevedeniu rozhodnutí medzinárodného súdu. Podľa môjho názoru táto časť má len minimálny súvis s naznačenou témou knihy – medzinárodné zmluvy v českom práve. Jediný súvis vidím v tom, že ide o rozhodnutia orgánov, ktoré vznikli na základe medzinárodných zmlúv, ktorými je viazaná aj Česká republika. Netýka sa však už postavenia medzinárodnej zmluvy v rámci českého práva.

Positívne je, že autori sa zamerali aj na európsky rozmer vzťahu medzinárodných zmlúv a českého práva. Avšak ich prístup k tejto problematike nepovažujem za vhodný a ani súvisiaci s témou práce. Autori sa skôr zamerali na postavenie európskeho práva v českom prostredí obce, nie na postavenie medzinárodných zmlúv zjednaných medzi členskými štátmi, tzv. vonkajších či zmiešaných medzinárodných zmlúv. Len minimálne sa dotkli problematiky spoluúčasti českých orgánov pri prijímaní medzinárodných zmlúv v rámci Európskej únie, aj to v inej kapitole⁵. I zmiešaným zmluvám sa autori venovali len stručne v inej súvislosti.⁶ Vôbec sa nevenovali problematika možnej zmeny zmlúv, ktoré prijala ešte Česká republika, avšak v súčasnosti tieto zmluvy spadajú už do právomoci Európskej únie (ide najmä o zmluvy spadajúce do oboru medzinárodného

práva súkromného⁷). Veľká väčšina kapitoly je naopak venovaná Lisabonskej zmluve, najmä prvému nálezu Ústavného súdu Českej republiky vo veci prieskumu Lisabonskej zmluvy. Ďalej do tejto kapitoly autori zaradili aj pojednanie o európskej integrácii vo vzťahu k Spolkovej republike Nemecko, kde sa venujú rozhodnutiam nemeckého spolkového ústavného súdu vo veciach európskej integrácie (najmä rozhodnutia vo veci Lisabonskej zmluvy). Lisabonskej zmluve, sa podľa môjho názoru, autori nemali vôbec venovať v knihe o medzinárodných zmluvách v českom práve, keďže jediným výrazným spojivom tejto problematiky s Lisabonskou zmluvou je to, že Lisabonská zmluva je medzinárodnou zmluvou, ktorá je pre Českú republiku záväzná.

Teoretickou problematikou medzinárodného zmluvného práva sa autori venovali v kapitole 2. V nej zhrnuli základné poznatky o zmluvnom práve. Nevýhodou tejto kapitoly je jej neprehľadnosť, keď zmluvné právo je rozobraté v súvislom texte bez akéhokoľvek grafického oddelenia jednotlivých problémov⁸.

Kniha sa nevyhli ani niektoré redaktorské nedostatky ako rôzne preklepy či opakovania slov.⁹

Téma knihy je veľmi zaujímavá a aj náročná na komplexné spracovanie. Autori sa na to podujali. Bohužiaľ k úplnému dokončeniu ešte niečo chýba. Historické kapitoly sú vítaným úvodom k problematike, keďže pomáhajú vyjasniť situáciu o mnohých medzinárodných zmluvách, ktoré sú naďalej súčasťou českého právneho poriadku. Zároveň znalosti toho, ako sa k medzinárodným zmluvám stavali v predchádzajúcich obdobiach, môže pomôcť k pochopeniu tejto problematiky v súčasnosti. Kapitoly venované súčasnej právnej úprave, najmä kapitoly 6 a 9, taktiež poskytujú bohatý materiál k pochopeniu problematiky. Na druhej strane však ostatné kapitoly sa z môjho pohľadu nevenujú problematike, ktorej by sa mali. Najmä kapitola venovaná európskemu právu ide mimo nastavenú tému. Celkové vyznenie knihy taktiež znižuje aj nie práve najsystematickejšie členenie kapitol. Sám by som skôr uvítal,

⁷ Táto problematika sa týka bytostne aj Českej republiky, keďže takýchto zmlúv právnej pomoci v civilných veciach má uzatvorených niekoľko desiatok ešte z obdobia pred vstupom do Českej republiky. A v súčasnosti tieto zmluvy vyžadujú úpravu súvisiacu so zmenou spoločenských podmienok. Táto problematika je už aj upravená na úrovni európskej legislatívy nariadením Európskeho parlamentu a Rady č. 662/2009 a nariadením Rady č. 664/2009.

⁸ Autori sa venovali kodifikácii zmluvného práva, zdrojov právnych pravidiel, subjektom tvorby medzinárodných zmlúv, vzťahu vnútroštátneho práva – jeho porušenie, k zmluvnej normotvorbe, spôsobu zjednávaní, prijímania textu, platnosti a účinnosti, registrácii a zverejňovaniu, obsahovým otázkam, neplatnosti zmluvy, spôsobom výkladu či interpretácii.

⁹ MLSNA, P., KNĚŽÍNEK, J. Mezinárodní smlouvy v českém právu. 1. vyd. Praha: Linde, 2009. 605 s. ISBN 978-80-7201-783-6. s. 58, 302, 440, 477.

⁴ Ibid. s. 253–267 ohľadom povinnosti prezidenta ratifikovať zmluvu, keď Parlament dal k ratifikácii svoj súhlas.

⁵ Ibid. kap. 9.4.

⁶ Ibid. s. 209–210.

keby historické exkurzy boli sústredené v kapitolách s historickým textom, a tie by boli zoradené chronologicky bez prerušenie opisom teórie zmluvného práva. Úvod do zmluvného práva by mal byť prvou kapitolou knihy, aby bolo možné pracovať so základnými právnymi pravidlami. Po takejto historickej prvej časti by nasledovali kapitoly venované postaveniu jednotlivých

ústavných orgánov v rámci problematiky medzinárodných zmlúv. V tejto časti by sa malo aj vo väčšom rozsahu venovať postaveniu orgánov EU, keďže aj tie sa podieľajú na prijímaní medzinárodných zmlúv, ktoré sa stávajú súčasťou práva platného na území Českej republiky. Vďaka tomu by sa podarilo komplexne zachytiť túto problematiku.